

“Áp lực kép” từ hàng nhập khẩu và biến động giá: Nông hộ nhỏ trước ngã rẽ sinh tồn

06:14 06/02/2026

Sự gia tăng mạnh mẽ của nông sản, thực phẩm nhập khẩu cùng những biến động khó lường của thị trường đang tạo ra “áp lực kép” đối với sản xuất nông nghiệp trong nước, đặc biệt là khu vực nông hộ quy mô nhỏ. Trong bối cảnh chi phí đầu vào leo thang, đầu ra bấp bênh và cạnh tranh ngày càng gay gắt, nhiều nông dân đứng trước lựa chọn khó khăn: tiếp tục bám ruộng vườn hay buộc phải rời bỏ sinh kế truyền thống.

Thực tế cho thấy, nhập khẩu nông sản đang tăng nhanh trong những năm gần đây. Điều này góp phần đa dạng hóa nguồn cung, ổn định thị trường tiêu dùng, song đồng thời cũng gây sức ép đáng kể lên sản xuất nội địa. Với hạn chế về vốn, công nghệ và khả năng tiếp cận thị trường, các nông hộ nhỏ lẻ trở thành nhóm dễ bị tổn thương nhất khi phải cạnh tranh trực tiếp với hàng nhập khẩu có giá thành thấp và nguồn cung cân đối.

Ngành chăn nuôi là ví dụ điển hình. Theo số liệu của Cục Xuất nhập khẩu (Bộ Công Thương) dẫn từ Cục Hải quan (Bộ Tài chính), năm 2025, Việt Nam nhập khẩu khoảng 978,3 nghìn tấn thịt và sản phẩm từ thịt, trị giá hơn 2 tỷ USD, tăng trên 11% về lượng và 12% về giá trị so với năm trước. Ấn Độ tiếp tục là thị trường cung cấp lớn nhất, tiếp đến là Nga, Brazil, Mỹ, Úc và Canada, trong đó nhiều thị trường ghi nhận mức tăng trưởng cao.

Thịt nhập khẩu giá rẻ vẫn không ngừng cạnh tranh với thịt nội địa, tạo sức ép lên các nông hộ chăn nuôi nhỏ lẻ có thể phải “rời cuộc chơi”.

Riêng mặt hàng thịt lợn tươi, ướp lạnh hoặc đông lạnh – sản phẩm có tác động trực tiếp tới chăn nuôi trong nước – đạt 183,4 nghìn tấn, trị giá 418,5 triệu USD trong năm 2025. Giá nhập khẩu bình quân giảm nhẹ so với năm trước, càng làm gia tăng áp lực cạnh tranh lên các hộ chăn nuôi nhỏ, vốn chịu chi phí thức ăn, con giống và phòng dịch ở mức cao.

Theo phân tích của Công ty chứng khoán ABS, chăn nuôi quy mô nông hộ đang sụt giảm mạnh, đặc biệt là đàn nái. Sự thu hẹp này diễn ra chủ yếu ở các hộ nhỏ lẻ, trong khi thị phần của doanh nghiệp chăn nuôi chuyên nghiệp ngày càng mở rộng. Cùng quan điểm, Công ty chứng khoán VCBS nhận định cơ cấu ngành chăn nuôi đang dịch chuyển nhanh sang mô hình doanh nghiệp, với thị phần gần 50% tổng sản lượng, còn chăn nuôi nông hộ được dự báo chỉ chiếm khoảng 25% vào năm 2030.

Nguyên nhân không chỉ đến từ cạnh tranh thị trường mà còn từ khuôn khổ pháp lý và rủi ro dịch bệnh. Luật Chăn nuôi có hiệu lực từ năm 2025 đặt ra các yêu cầu khắt khe hơn về an toàn sinh học, môi trường và phúc lợi động vật, khiến nhiều hộ nhỏ không đủ điều kiện duy trì sản xuất. Trong khi đó, dịch tả lợn châu Phi vẫn tiềm ẩn nguy cơ bùng phát, làm gia tăng chi phí và rủi ro, đẩy mô hình chăn nuôi nhỏ lẻ vào thế kém bền vững.

Không chỉ chăn nuôi, biến động thị trường cũng đang thử thách các nông hộ trồng trọt. Tại Đồng bằng sông Cửu Long, nhiều hộ trồng dưa hấu phục vụ Tết Nguyên đán 2026 rơi vào cảnh “dội chợ” khi giá tại vườn giảm sâu xuống mức 5.000-6.000 đồng/kg, chỉ bằng một nửa so với thời điểm thương lái đặt cọc trước đó. Trong bối cảnh chi phí phân bón và vật tư tăng mạnh, nguy cơ thua lỗ trở nên hiện hữu.

Theo các nghiên cứu của Đại học RMIT, áp lực thị trường và môi trường đang thúc đẩy quá trình tái cơ cấu sinh kế ở nông thôn, đặc biệt tại ĐBSCL. Diện tích trồng lúa giảm mạnh, trong khi nuôi trồng thủy sản và cây lâu năm tăng lên. Tuy nhiên, quá trình chuyển đổi này không đồng đều, khi các hộ khá giả có điều kiện thích ứng tốt hơn, còn hộ nghèo dễ bị bỏ lại phía sau.

Tổng thể, “áp lực kép” từ hàng nhập khẩu và biến động thị trường đang tạo ra một cuộc sàng lọc khắc nghiệt. Để không bị đẩy ra ngoài lề, nông hộ nhỏ buộc phải thay đổi tư duy sản xuất, tăng cường liên kết chuỗi giá trị, áp dụng tiêu chuẩn và tìm kiếm mô hình sinh kế bền vững hơn trong bối cảnh mới.

Nam Sơn (t/h)